

„...az én alapidentitásom az, hogy muzeológus vagyok.” – Beszélgetés Képes Gábor informatikatörténésszel

Oszd meg másokkal is:



2023-01-14

Neumann János 1903. december 28-án született, idén, az év utolsó napjaiban lesz születésének 120. évfordulója. A nevét viselő számítógép-tudományi társaság így az egész 2023-as évet ennek az évfordulónak, Neumann emlékének szenteli – az [emlékév](#) nyitóprogramja a [Magyar Informatika Napja konferencia](#) lesz január 18-án.

[Képes Gábor](#) informatikatörténésszel az (emlék)év első napjaiban beszélgettünk; Neumann mellett az informatika történetének kutatási lehetőségeiről, az informatika társadalmi jelentőségéről, a műszaki és a bölcséleti tudományok kapcsolatáról, tudományos ismeretterjesztésről, muzeológusi pályáról és lokálpatriotizmusról. Apjuk Vivien interjúja.

Újkor.hu: Nagyon sok mindennel foglalkozol, nagyon színes az életrajzod: irodalom, informatika, sci-fi, marketing, muzeológia... Több köteted és publikációd jelent meg, voltál muzeológus, volt magángyűjteményed – most pedig a [Neumann János Számítógép-tudományi Társaság](#) munkatársa vagy. Ezek a különálló mozaikok az életedben azonban egy-egy ponton nagyon szépen kapcsolódnak egymáshoz, így állnak össze egy szerves egésszé. Honnan indult ez az életpálya, mi motivált abban, hogy az [ELTE Bölcsészettudományi Karán](#) kezdj el tanulni?

Képes Gábor: Először is, nagyon köszönöm a felkérést, örülök a lehetőségnek, hogy beszélgetünk, ugyanis én nem vagyok a szó klasszikus értelmében vett történész, ráadásul az összes területen, amiben tevékenykedem, kicsit outsider vagyok:

az informatikusok között bölcsész, a bölcsészek között geek, a történészek között irodalmár, az irodalmárok között tudomány- vagy művelődéstörténész.

Néha megtalálom azokat a közösségeket, akikkel kölcsönösen el- és befogadjuk egymást, de azért ez mindig izgalmas számomra, hogy érthetővé tegyem, hogy mi motivál engem – az én érdeklődésem tulajdonképpen kultúrtörténeti vagy művelődéstörténeti szemléletű. Alapvetően az érdekel, ahogyan a mai modern világ megszületett, és ezen belül azok az inspiráló személyiségek, akár tömegmozgalmak, amelyek erre a legnagyobb hatást gyakorolták. Ezt egészen a közelmúltig nagyon optimista módon fogtam föl, úgy gondoltam, hogy a művelődéstörténetnek egyértelműen pozitív időszakában élünk – tulajdonképpen ennek az előzményeit kutatom. Ma már ennek az árnyoldalai és kockázatai iránt is egyre inkább érdeklődöm, de azért alapvetően úgy gondolom, hogy a műszaki tudományok előrébb viszik az emberiséget, és ezért is foglalkozom vele szívesen bölcsészként.

Kik motiváltak a pályádon, kik voltak rád nagy hatással?

Tulajdonképpen én [digitális bölcsész](#) vagyok, és akkor lettem az, amikor Magyarországon sem a kifejezés, sem a diszciplína nem létezett. [Horváth Iván](#) tanár úr foglalkozott vele az ELTE Bölcsészettudományi Karán, ő ezt úgy nevezte el, hogy bölcsészettudományi informatika. Olyan fiatal oktatókkal vette magát körbe, mint [Tóth Tünde](#) és [Szentpéteri Márton](#), utóbbi jelenleg a [MOME](#) designteoretikus professzora, és nagyon kedves barátom mind a mai napig. Ezek a fiatal tanárok támogattak engem, mert észrevették azt, hogy hiába járok magyar szakra, engem az informatikatörténet érdekel. Ők fogadtak tehát be, ott kezdtem el demonstrátorként, illetve megbízott előadóként tanítani. Nekünk nagyon vérmes vágyaink és reményeink voltak akkoriban – magyar nyelv és irodalom szakra járt a többségünk, a bölcsészettudományi informatika pedig egy úgynevezett program volt ezen belül, ami programbizonyítványt adott; és vicceskedve egymás között azt mondtuk, hogy egyszer majd a bölcsészettudományi informatika lesz a nagy szak, az irodalom, a nyelvészet pedig annak egy-egy programja. Bizonyos szempontból mi ezt, legalábbis az informatika ilyen mértékű hatását jól láttuk: ahogyan akkor, az 1990-es évek végén Horváth

Iván fogalmazott, a reneszánsz 2.0-ban élünk; a mi nagy feladatunk pedig az, hogy az „új könyvet” kialakítsuk. Ahogyan a kézírásos kódexeket felváltotta a nyomtatott könyv, úgy változik most is – lassan ugyan, de mégis változik – a kultúrafogyasztásunk, az olvasási szokásaink. Horváth Iván erre utalt mintegy 30 éve: „gépeskönyvekre”, szabadon hozzáférhető, digitális könyvekre van szükség, amelyek által széles körben terjed az irodalom, minél elérhetőbb módon és formában.



Kovács Győzővel a Műszaki Tanulmánytárban, az M-3 számítógép 50. „születésnapján” tartott programon, 2009. (Fotó: MMKM)

Már középiskolában társadalomtudományi tagozatra jártam, ahol három magyartanárom volt, akik közül Szabolcsi Jánost emelném ki (egyébként ő [Szabolcsi Miklós](#) professzor, a híres József Attila-kutató fia, aki később maga is tanított engem az egyetemen, és eredetileg hozzá terveztem írni József Attila és a miniatürizáció témájú szakdolgozatomat, de sajnos időközben bekövetkezett halála miatt erre nem kerülhetett sor).

Ő – Szabolcsi János – bátorított arra, hogy írjak OKTV-dolgozatot; nagy sikert nem értem el vele ugyan, de nagy lelkesedéssel vágtam bele a számítástechnika nyelvi fejlődéséről szóló pályamunka elkészítésébe. Arról szólt a dolgozat, hogy amikor

az 1950-es évektől kezdve a számítástechnika megjelent Magyarországon, majd egy idő után tömegmozgalom vált belőle, akkor milyen nyelvújításokat, terminológiát idézett elő. A témával tehát már gimnazistaként elkezdtem foglalkozni, és ennek kapcsán a telefonkönyvből kikerestem [Kovács Győző](#) villamosmérnök telefonszámát, aki az első magyar elektronikus számítógép, az M-3 egyik építője volt, e mellett a [Mikroszámítógép Magazin](#) című lap szerkesztőbizottságának elnöke. Élményszámba mentek a vezércikkei, amelyeket minden szám elejére írt, és amelyekből tulajdonképpen az 1980-as évek komplett informatikatörténete kibontakozik;

az ő küldetése az „informatika társadalmasítása, avagy a társadalom informatizálása” volt.

Felkerestem tehát, és az 50 év korkülönbség ellenére úgy beszélgettünk, mintha mindig ismertük volna egymást; én elmondtam neki, hogy 12 éves korom óta mikroszámítógépeket gyűjtök (a mikroszámítógép a személyi használatra szánt számítógépek egy fajtája – a szerk.), jó barátok lettünk, később az egyetemen az órámra is meghívtam vendégelőadónak – ezzel az idősebb kollégáimat is sikerült meglepnem, mivel Kovács Győző meghatározó névnek számított a szakmában. 2003-ban lett volna 100 éves Neumann János, ennek apropóján a készülő centenáriumi kiállítás munkálataiba Győző bevont, és tulajdonképpen engem ezzel pályára tett – nem csak tárgykölcsönzőnek használt, hanem a tárlat rendezésében is adott feladatokat. Nagyon nagy szerencsém volt abban is, hogy a kiállításon dolgozó idősebb muzeológus, Tóth Endre is mindenfajta féltékenység nélkül, partnerként kezelte, ami egy fiatal pályakezdőnél nem túlságosan jellemző.



Dr. Muszka Dániellel, a szegedi informatikatörténeti gyűjtemény alapítójával, a Katicabogár robot tervezőjével és Tóth Endrével (középen), az Országos Műszaki Múzeum főmuzeológusával, 2010 körül. (Fotó: NJSZT)

Akkor muzeológusi éveid ezel a kiállítással kezdődtek?

Igen. A tárlatot az Országos Műszaki Múzeum és a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság rendezte, de a helyszínt a [Magyar Természettudományi Múzeum](#) biztosította a Ludovikában – kitömött állatok és csontvázak között rendeztük meg a kiállítást; emlékszem, egy Rodin: Gondolkodó mintára könyöklő csontváz mellett ott állt kiállítva az M-3 számítógép mágnesdobja. Az Országos Műszaki Múzeum főmuzeológusa, Tóth Endre volt a hivatalos kiállításrendező – igazi, vérbeli, precíz mérnökember – aki számított a munkámra, fontosnak tartotta, hogy a műszaki szempontokat „írásstudó” bölcsészként kiegészítsem a saját szemléletemmel. Nagyon büszke vagyok arra is, hogy a múzeum korábbi főigazgatója, [Szabadvány Ferenc](#) professzor rögtön belátta, hogy mi lesz az én funkcióm: úgy hívott, hogy az ő „íródeákjuk”. Ez a kifejezés az ő szájából egy dicséret volt, mert arra utalt, hogy azokat a kutatásokat, amiket ők végeznek, én érthetővé tudom tenni.

Az „érthetővé tétel”, a tudományos ismeretterjesztés a munkásságod egyik sarokkövének tűnik. Muzeológusként is gyakoroltad azt, hogy a tudományos ismereteket hogyan

lehet fogyasztható formában kommunikálni a szélesebb közönség felé. Hogyan viszonyulsz ehhez a tevékenységhez, szemléletmódhoz?

Ahhoz, hogy tudományos ismeretterjesztő tudj lenni, nagyon fontos, hogy legyen egy háttérbázis, amiből tudsz ismeretanyagot válogatni. Most, a jelenlegi munkahelyemen ez a Neumann Társaság informatikatörténeti adattárát jelenti, amit egy nagy önkéntes közösség tart fenn; főleg veterán, senior informatikusok gyűjtenek össze életrajzokat, illetve van egy [múzeumunk Szegeden](#). Az ismeretanyag mellett szükséges küldetéstudat is, illetve egy bizonyos habitus. Az én nagy példaképeim is általában ismeretterjesztők – a tévétudós számomra nem pejoratív kifejezés, szerintem az egy nagyon nehéz műfaj, hogy kedvet tudj csinálni a tudományhoz.

Én is találkoztam olyan fiatal informatikussal, aki azért lett informatikus, mert egy általunk rendezett tárlatot megnézett még középiskolás korában Sátoraljaújhelyen.

Ezek nagyon fontos visszajelzések. Éppen ezek miatt Kovács Győző mellett [Kovács Mihály piarista szerzetes](#), az első magyar középiskolai informatikatanár a példaképem, ők mindketten fontosnak tartották a tudományos ismeretterjesztést. Úgy érzem, hogy ez a habitus bennem is megvan – több rádióműsorban, egyéb médiumokban szerepeltem, ahol, reményeim szerint, meggyőzően tudtam beszélni arról, hogy miért izgalmas a 20. század második felének informatikatörténete.

A tudományos ismeretterjesztés mellett egy másik lényeges jellemzője a tevékenységnek a hídszerep, amely által a bölcsész- és az informatikai tudományok, illetve az ezeket művelők között próbálsz kapcsolatot teremteni. Ez, kívülről nézve, nem tűnik túlságosan egyszerű feladatnak, részben több, mesterségesen generált ellentét miatt, ami az egyes tudományterületek képviselői között feszül. Hogyan próbálsz ezt a képzeletbeli hidat fenntartani?

Közhely, de a komfortzónából kilépés valóban előrelépéseket is jelent. Ehhez a kimozduláshoz feltétlenül szükséges a folyamatos és megfelelő kommunikáció, első körben az, hogy megpróbáljam megérteni, hogy miről, hogyan gondolkodnak az

informatikusok, hogyan dolgoznak; illetve megmutatni, hogy én hogyan gondolkodom és dolgozom. Több évbe került ez az elfogadtatás, de azt gondolom, hogy a 2014-ben az informatikatörténeti publikációimért nekem adományozott [Kemény János-díj](#) ennek a sikerére utal. Ez nagy büszkeségem, mivel John Kemeny-ről, a BASIC nyelv (*Beginner's All-purpose Symbolic Instruction Code* programozási nyelv, 1964-ben alkották oktatási célra, az 1980-as években terjedt el széles körben – a szerk.) atyjáról nevezték el, és a korosztályom számára a BASIC jelentette gyakorlatilag a digitális írástudást. Akkoriban nagyon összehűszűzött az alkalmazói ismeret a kódolással, mindenki kódolni akart tanulni – és az az érzésem, hogy ennek most lesz egy reneszánsza. Az algoritmikus gondolkodás hihetetlenül inspiráló módját ismét felfedezzük, de amikor én gyerek voltam, akkor ez nagyon benne volt a levegőben – nem csak játszani akartunk, hanem játékprogramot írni is.

Végül is az NJSZT-ben marketingigazgatónak kértek föl, ami mutatja, hogy milyen kabátot szeretnének rám adni – és én, annak ellenére, hogy nem kifejezetten az informatikatörténettel foglalkozom ebben a pozícióban, mégis elfogadtam, hogy rám adták ezt a kabátot, hiszen nagyon megtisztelő és számomra minőségben is más egy tudományos társaság tevékenységét népszerűsíteni, mintha egy profitorientált szervezetnél tenném ugyanezt. Mindezzel együtt az én alapidentitásom az, hogy muzeológus vagyok.

Milyen kiállításokat rendeztél muzeológusként, mit jelentett számodra ez a képletes és szó szerinti építkezés, amivel a pályádat, illetve a tárlataidat alakítottad?

Nagyon meghatározó 10 éve volt az életemnek a múzeumi időszak, ami egy ranglétrának a kijárásával járt. Először segédmuzeológus voltam, ami azt jelentette, hogy tárlatvezetési feladataim voltak, sokat teremőrködtem; az egyik kedvenc kiállításomat a Planetárium folyosóján rendeztük, és én ott pályakezdőként arra vigyáztam, hogy a kör alakú folyosón az óramutató járásával ellentétes irányban érkező (és körbe-körbe szaladgáló) óvodáscsoport tagjai ne rohanjanak neki az üvegvitrinnek. De políroztam polcot, portalanítottam műtárgyat;

és aztán egyre több kutatási feladat talált meg. A létrán felfelé képkedve aztán az akkor már [Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum](#) Műszaki Muzeológiai Osztályának vezetője lettem 2011-ben.

2007-2008 között elég intenzív kapcsolatot építettem ki néprajzosokkal – elsősorban [Frazon Zsófiával](#) és [Fejős Zoltánnal](#) –, bekapcsolódtam a [MaDoK-programba](#), ami nagyon sokat adott a szemléletmódomhoz, hogy jelenkori tárgyakra elkezdjek műtárgyként tekinteni, és műszaki tárgyakra elkezdjek úgy tekinteni, hogy azokat a műszaki paraméterek mellett a felhasználói közösség, a divat, a mindennapi élet szempontjából nézzem, társadalmi tárgyként is. Ennek nagy eredménye a pályámon egyrészt az, hogy 2008-ban elindítottam egy kutatási és műtárggyűjtő-programot, aminek az volt a címe, hogy a „Menő üzletember”, a menő szónak kétféle értelmével játszva: menő, mert állandóan mozgásban van, és menő, mert diktálja a divatot. Ennek keretében az üzletemberekhez kötődő mobil infokommunikációs tárgyakat gyűjtöttem: mobiltelefonokat, laptopokat, és ezek előzményeit. Ebből a projektből 2008-ban az [Elektrotechnikai Múzeumban](#) nyílt kiállítás. Ami pedig ennél is nagyobb siker, és a személyes pályám eddigi csúcsának tekintem, az a 2010-ben az [Űrhódító címen megrendezett tárlat, ami a profi múzeumi szféra első videojáték-történeti kiállítása volt](#). Ehhez nagyon sok magángyűjtővel és sok kutatóval építettem ki kapcsolatot – többek között Beregi Tamás művészettörténésszel, aki akkoriban írta a [Pixelhősök](#) című könyvét a videojátékok történetéről, és abban az évben gyakorlatilag szimbiózisban éltünk: én lektoráltam a könyvét, ő lektorálta a kiállítást. Konferenciát is szerveztünk, és nagyon nagy reményeim voltak, hogy ez az egész a személyszámítógép-jelenség múzeumi bemutatása kapcsán nagy lendületet fog venni, ami végül úgy nézett ki, hogy minimum 70000 látogatója volt fél év alatt, a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum nagyon népszerű kiállítása volt.



Úrhódító játék fut a Videoton TV Computer számítógépen. Úrhódító kiállítás, Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum főépülete; Közlekedési Múzeum, Városliget, 2010. (Fotó: Dabasi András)

Aztán minket is utolértek a leépítések, és én szükségből lettem az [Öntödei Múzeum](#) igazgatója, ahol rajtam kívül még egy kolléga dolgozott. Ekkor kezdődött egy három épület között ingázós időszak, amit néhány kolléga viccesen Bermuda-háromszögnek nevezett, de belülről nézve eléggé feszített tempójú időszak volt. A [Magyar Innováció Háza](#)-projekthez még adtam tanácsokat, de aztán eltávolodtam a múzeumi szférától, meg is változtak a prioritások – inkább közlekedési témák irányába mozdultak el, de az én nagy küldetésem, vágyam inkább egy magyar science múzeum lenne. Kisebb kitérők után, 2016-tól dolgozom a Neumann Társaságnál, ahol újból erőre kapott ez a fentebb megfogalmazott küldetés, és dolgozunk egy magyar informatikatörténeti múzeum létrehozásán.

Az informatikatörténeti kutatásaid során milyen forrásokból dolgozol?

Amikor elkezdtem ezzel a témával foglalkozni, akkor a nyomtatott anyagok, elsősorban könyvforrások voltak a legjelentősebbek. Kovács Győző volt az egyik nagy krónikása az informatikatörténetnek – az ő munkája átmenet az [oral history](#) és az írott források alapján végzett történeti kutatások

között, tehát az írásai egyszerre foghatók fel forrásokként és szakirodalomként. Nagyon komolyan vette a „feladatot”: Neumann János családjával épített ki kapcsolatot, felkereste Neumann János még élő kollégáit és kortársait, például Herman Goldstine-t, Konrad Zuse-t, Heinz Zemaneket; nagy nemzetközi hálót hozott létre, rengeteg interjút készített, és a magyar informatika úttörőivel is elkezdett interjúzni. Ő ezeket a vállaltan szubjektív beszélgetéseket „válogatott kalandozásoknak” nevezte az Informatikában (így, nagy kezdőbetűvel). [Raffai Mária](#) munkássága már ennél picit tudományosabb jellegű volt, a klasszikus tudományos módszerekkel írt nagy informatikatörténeti áttekintést. Ezek mellett a másodlagos források mellett ott voltak az elsődleges források, amelyekbe, érdemes hozzátenni, hogy még az [Arcanum](#) digitális forradalma előtt mélyedtem bele, és én a mai napig nagyon imádom cetlizni, a legjobban pedig az [Országos Széchényi Könyvtárban](#) tudok dolgozni. Jártam levéltárban, rengeteg folyóiratot, illetve a KSH évkönyveit tanulmányoztam a kiadott kötetek mellett.

Az utóbbi időben már nyilván megszaporodtak a digitális források is, és megint hazabeszélek, de nagyon értékesnek tartom a [Neumann Társaság Informatikatörténeti Fórumát](#), ami az NJSZT egy szakosztálya, illetve az [Informatikatörténeti Adattárát](#), ahol most már elkezdtünk a [Forum Hungaricum](#) Nonprofit Kft-vel együttműködve digitalizálni, OCR-ezve szkennelni rengeteg anyagot. Ezeket elérhetővé tesszük, illetve rengeteg adatlap születik magyar informatikusokról, Ki kicsoda?-szerűen. Elkezdtük kialakítani a kapcsolatot az MTA-val, különböző könyvtárakkal, hogy mindenféle repozitóriumokba, könyvtári adatbázisokba átlinkelődjünk. Ma már a fő forrásom tehát a munkahelyemhez kapcsolódik.

Ezeket interjúkkal kiegészíteni is nagyon izgalmas lehet.

Abszolút, volt egyébként egészen „utolsó pillanatos” élményem is. Engem ugye nagyon mozgat, hogy a tömegek hogyan használják a számítógépet, ennek a hőskora pedig – legalábbis az Egyesült Államokban biztosan – az 1970-es évek volt. Kevesen tudják, de a HCC Homebrew Computer Clubnak (számítógép-építők klubja – a szerk.) volt a Magyar Népköztársaságból egy tagja, akit úgy hívtak, hogy [Simonyi Endre](#), ő utána Magyarországon is alapított számítógép-építő klubot, ő maga a

konyhaasztalon épített számítógépet. Őt konkrétan a halálos ágyán, pontosabban [a kórház kertjében értem el egy beszélgetésre](#), bár előtte már 10 éve ismertem. Ennek a folyamánya, hogy [posztumusz életműdíjat kapott a Neumann Társaságtól](#), amit én nagyon fontos kanonizációnak tartok, mivel az informatikusok is elfogadták, hogy valaki a tömegek felé közvetítette ezt a tudományt. Tavaly nyitottunk egy Simonyi Endre-emléksarkot Szegeden, a Neumann Társaság szegedi Informatika Történeti Kiállításán, ezt is nagy eredménynek tartom. E mellett [a magyar HCC Klub még élő tagjaival vezetem kerekasztal-beszélgetést](#).



Tárlatvezetés a Neumann Társaság fél évszázadát köszöntő NJSZT50 tárlaton. A tárlat rendezője Képes Gábor, grafikusa Balogh Katalin volt. NJSZT ITK, Szeged, 2018. (Fotó: NJSZT)

Jelenlegi munkahelyed, a Neumann János Számítógéptudományi Társaság neve sokszor elhangzott a beszélgetésünk folyamán. Mesélnél kicsit a szervezetről?

Amikor épp nem főállású dolgozója voltam és vagyok a Neumann Társaságnak, az NJSZT nekem akkor is közösségem (volt). Azért érzem hitelesnek az ezzel kapcsolatos mondanivalómat, mert én 2001 óta vagyok a Társaság tagja. Ez Magyarország legrégebbi IT civil szervezete, tudományos egyesületként működik, és 1968-ban alakult. Mindig voltak hangsúlyváltások, hogy ez egy akadémikus szervezet vagy egy

tömegmozgalom, de mind a kettőnek a csírái mindig benne voltak. A Mikroszámítógép Magazin, a [Garay \(ma már Neumann János nevét viselő\) verseny](#) is mind az NJSZT-ből indultak. Az 1990-es évek második felétől a digitális írástudás terjesztése is a tevékenységeink közé tartozik, de rengeteg szakmai közösségünk van, a térinformatikától az informatikatörténeten át a robotikáig. Egy nagyon sokszínű országos szervezet, de amikor Neumann János nevét fölvette, akkor ez még nem volt triviális. A hidegháborúban a vasfüggöny másik oldalán alkotó, mégpedig lelkesen, patrióta módon amerikai, magyar származású, Amerikában közéleti nagysággá váló tudós nevét vettük föl, és ahhoz, hogy Neumann János a magyar IT közösségben nagyon ismert név, hozzájárult a Neumann Társaság kanonizációs tevékenysége. Nagyon örülök, hogy azóta több iskola, szervezet felvette a nevét, de nyilván számunkra különösen fontos, hogy ápoljuk az ő örökségét, emlékét. Kapcsolatban vagyunk a lányával, [10 évvel ezelőtt ő nyitotta meg](#) az állandó kiállításunkat Szegeden, január 18-án pedig ő fogja videoüzenetben köszönteni a Magyar Informatika Napja nevű konferenciánkat, ami a Neumann-év nyitóeseménye lesz. Azt szeretnénk bemutatni, hogy Neumann János nem „a számítógép feltalálója” volt (mint sokan tévesen hiszik), hanem ennél sokkal izgalmasabb személyiség – például már az 1950-es években írt egy „Túléljük-e a technikát” (angolul: [Can we survive technology?](#)) című cikket, amire a mai mindennapi valóságunkkal, globalizációval, klímaszorongásunkkal érdekes visszatekinteni.

Esti Hírlap

POLITIKAI NAPILAP

Százötvenmillió forint
a vízvezeték fejlesztésére

Ötvenhat aszfaltmosó
gépet állítanak be

Elkészült az első magyarországi elektronikus számológép

Mikojan tanácskozásai Washingtonban elutasása előtt

Washington, január 21.
Mikojan a Kereszténydemokrata
Párt elnökeként első elnöke-
lévén, tegnap délután az amerikai
 külügyminiszterrel, ahol Dillontól a gazdasági ügyek államtitkárával tárgyalta a szovjet-amerikai
 kereskedelmi kapcsolatokról. Délután a szovjet miniszter-
elnök helyettes a kereskedelmi

minisztériumban tárgyalta
Strossz amerikai kereskedelmi
miniszterrel. Este a szovjet
növénység delegációja
előtt Mikojan beszélt.

Ugyancsak a tegnapi nap fo-
gyama Mikojan társ. volt az
országos sajtóklub világszerte-
lője, ahol válaszolt a meg-
jelentek kérdéseire. Értekel-
tette a külföldi sajtó az ameri-

kal nép és az üzleti körök, va-
lamint a hivatalos amerikai
vezetők közpolitikai szemléletét
illetően de hangsúlyozta, hogy
a hádegháború tapasztalataiból.
A miniszterelnökötől ter-
vezett sajtó-újságot mondat-
kötésű dolog, hogy Ad-
nauer kancellár az első,
aki nemel mond a béke-
szerszerítésre.

Az elemi lapottraktak arra kel-
lemes használatos út, ismerje fel,
ne egy legpontosabb ország legp-
ontosabb elöljáró elöljáró
a béke. A szovjet miniszter-
elnök helyettes szavai az Egyes-
ült Államokra utasítva kijelent-
ette: szövetségesei voltak a



Országos sajtóklub előzetesét — erre lépés az első magyarországi elektronikus számoló-
gép. A magyar gép automatikusan írja az előzetes számítások eredményeit. — Kétféle
figyelt a gép működését. (MTI Fotó — Mészáros)

Asszonygondok

Ahol az életet tenni kell é-
leket — a ma asszony ott van.
Kétféle, két az asszonygondok.

Életgondok érem városok élet-
nek haza a dolgok nek az as-
zony asszonygondok nek haza.

1959. január 21-én számolt be az Esti Hírlap az első magyar elektronikus számítógép (korabeli szóhasználat: „számológép”), az M-3 elkészültéről. (Kép és szöveg forrása: njszt.hu)

A Magyar Informatika Napja kapcsán pedig azt érdemes elmondani, hogy az NJSZT szeretne meghonosítani egy ünnepet, és a dátum (január 21.) jelképes, ugyanis [1959-ben ezen a napon mutatták be az Esti Hírlapban az első elektronikus számítógépet.](#)

Érdemes figyelni erre a finomságra: nem akkor kezdték el építeni, hanem a sajtóban akkor mutatták be, akkor vált közismertté. Mi ezt tekintenénk egy kiindulópontnak ahhoz, hogy ünnepeljük a magyar informatikát.

Aktív éveknek néztek elébe a Neumann Társaságnál, és láthatóan nálad szorosán összefügg a szakmád és nem szakmai közösséged. Van-e esetleg valami hobbid, amivel kikapcsolódsz?

Egyik hobbim a lokálpatrióta tevékenységeim, itt, a [Vízivárosban](#), ahol beszélgetünk (a Franziska kávézóban – a szerk.) tartok kulturális esteket, a verseim egy része is itt játszódik, irodalmi esteket szervezek, beszélgetéseket – legutóbb [Molnár Piroska színművésszel beszélgettem](#), aki szintén itt lakik.



Képes Gábor és Apjok Vivien (valamint Szerenád) a Vízivárosban beszélgettek. Budapest, 2023. (Fotó: Apjok Vivien)

A másik pedig bizonyos popkulturális termékek fogyasztása, például nagyon szeretem az olasz horrorfilmeket, kedvenc időszakom egyébként is a '70-es évek. Másrészt a [beatzene](#) előtti tánczene története, ebben biztosan benne van a beatnemzedékkel szembeni lázadás is. Így jutottam el például Korda Györgyhez, vele a '90-es években kezdtem el először foglalkozni, én őt egy önazonos embernek tartottam, egy már letűnt kultúra képviselőjének, aki hamisítatlanul budapesti ember, és egy valódi karakter, izgalmas élettörténettel. A 2000-es évek közepén a Lemezbörze című lapba írtam róla egy cikket, és akkor fölvettem, hogy ő nem csak egy hálás paródiafigura, hanem akár egy nemzeti intézmény is lehet. Nem gondoltam, hogy végül ennyire beigazolódnak az akkor megfogalmazottak, hiszen láthatjuk, hogy ma milyen népszerű gyakorlatilag minden korosztályban, de a kamaszoknál különösen.

Hoztál magaddal egy tárgyat a beszélgetésünkre. Mit kell tudnunk róla?

Egy HT PTK-1050 nevű [programozható számológépet](#) tartok a kezemben, ez eredetileg egy Texas Instrumentsnél gyártott amerikai számológép volt 1977-ből, és Magyarországon ezen a

márkanéven gyártotta és forgalmazta a Híradástechnika Szövetkezet a '80-as évek elején. Ami miatt a programozható számológép mint jelenség érdekes számomra, az az, hogy egy 50 lépésből álló programot be lehet írni, és, még mielőtt a számítógépek megjelentek az iskolákban, ilyen eszközökön már lehetett programozást tanítani.



HT PTK-1050 programozható számológép és tulajdonosa. Budapest, 2023. (Fotó: Apjok Vivien)

Erre már jelentek meg játékprogramok, például egy Baky Miklós nevű úriember könyvet is jelentetett meg a zsebszámológép-programokról. Ami különösen érdekes, és izgalmas számomra, hogy ezeken numerikus képernyő van, egysoros kijelző világító LED-diódákkal, és lehet velük kreatívan alkotni, akár játékprogramokat készíteni, és ennek is megvolt a maga kultúrája. Elsősorban Amerikában voltak levelezőlisták, folyóiratok ehhez kötődően, és gyakorlatilag ez is egy *gaming* platform, ami különösen izgalmassá teszi, az emberi kreativitás határtalanságának jelképe számomra.

További hivatkozások:

[Képes Gábor – Álló Géza: A jövő múltja. Neumanntól az internetig. Budapest, 2013.](#)

[Képes Gábor: Győző győzött. A magyar számítástechnika nagyjai \(Kovács Győzőről készült tablósor\)](#)

[Képes Gábor: Építsünk számítógépet! Simonyi Endre \(1937–2018\) és kora. Óbudai Anziks, 2018/2019 Tél](#)

[Képes Gábor: Feleltetőgép, Műgér és Tücsök – 100 éve született Kovács Mihály piarista kibernetikatanár. Magyar Kurír, 2016.](#)

[Képes Gábor – Kapudrog az informatikai forradalomhoz. Az Élet meg minden podcast #033 adása](#)

[Képes Gábor: Kempelentől az MI-ig: Infokommunikációs csomópont az Álmodók Álmodói 20-on](#)

[Neumann Társaság \(NJSZT\): Az első magyar informatikatanár: Kovács Mihály. YouTube, 2016.](#)

[Program és regisztráció a Magyar Informatika Napja rendezvényre \(2023. január 18\).](#)